

עת"א 19452/12/16 - מחמוד עבאס, נגד שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים, מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בנצרת בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 19452-12-16 עבאס(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'

בפני
העותר
נגד
המשיבים

כבוד השופט יוסף בן-חמו
מחמוד עבאס,

1. שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים
2. מדינת ישראל

החלטה

בפני עתירת אסיר נגד סיווגו ב"קטגוריה א' - אסיר אלמ"ב".

העותר מבקש להסיר את הגדרתו כ"אסיר אלמ"ב" - שתוצאתה סיווגו בקטגוריה א'. כמן כן, עותר האסיר לשילובו בסבב חופשות.

נימוקי העתירה

- * המשיב סווג לקטגוריה א' והוגדר כ"אלמ"ב" בשל קביעה מוטעית של המשיב לפיה, המנוח שנרצח הוא קרוב משפחה של העותר.
- * העותר אינו עונה להגדרה של "בן משפחה" המוגדרת בסעיף 1 לחוק למניעת אלימות במשפחה, גם לא להגדרה שבהוראה 3.37 ל"תקנון העבודה הסוציאלית - ועדות מחוזיות לגילוי עריות ואלימות במשפחה בענייני אסירים ומשפחותיהם" (להלן: "תע"ס").
- * העותר פנה רבות בעניין שינוי ההגדרה והסיווג, אך לא נענה.
- * הקרבה הביולוגית בין המנוח לבין העותר היא שהמנוח הוא בן דודה של אם העותר, מצד אביה - האבא של המנוח והסבא של העותר הם אחים.
- * לעניין החופשה: זהו מאסרו הראשון של העותר מאחורי סורג וברית. במועד האירועים נשוא כתב האישום הוא היה אדם צעיר. העותר מסכים לתנאים שיגבילו את חופשתו ובכללם, שהחופשה תהיה במרכז הארץ, בבית מלון בבת ים.

כתב התשובה:

- * **תע"ס 3.37** מאפשר להגדיר אסיר כבעל "פרופיל אלמ"ב" גם אם העבירות בוצעו כלפי **מי שאינו** "בן משפחה", כהגדרתו בתקנות.
- * ועדת אלמ"ב בחנה את עניינו של העותר ומצאה כי יש מקום להמשיך ולהגדירו כאסיר בעל "פרופיל אלמ"ב".
- * לעניין החופשה: האסיר מסווג לקטגוריה א' בשל היותו "אסיר אלמ"ב" ההגדרה מוצדקת וסבירה. כל זמן שזו הקטגוריה אליה הוא מסווג, הוא לא זכאי לחופשות.
- * מעבר לכך, קיים מידע מודיעיני המלמד על מסוכנות. בכתב התשובה מפורטות פרפרזות של 7 מידעים בעניינו.

דין

- * העותר הינו אסיר פלילי המרצה עונש מאסר של 24 שנים, לאחר שהורשע בעבירה של רצח באחריות מופחתת. החל בריצוי עונשו בשנת 2010.
- * משמעותו ופירושו של מושג משפטי יכולה להשתנות מחיקוק אחד למשנהו. למשל, **בפס"ד בע"פ 250/84 הוכסטט נ' מדינת ישראל (מיום 6.1.86)**, מנתח כב' הנשיא ברק את המושג "החזקה" לעניין עבירה של החזקת סם בניגוד לפקודת הסמים. כב' השופט ברק מציינ שהמושג "החזקה" היא דוגמא בולטת לביטוי "מעומעם ובעל רקמה פתוחה". עוד קובע השופט ברק כי **לא הרי המשמעות שיש ליתן לביטוי "החזקה" בדיני קניין כהרי המשמעות שיש ליתן לו בהליך פלילי.**
- * המושג "בן משפחה" נמצא בחיקוקים רבים והגדרתו והיקפו שונים. כך, למשל, סעיף 1 "**לחוק לנפגעי תאונות דרכים (סיוע לבני משפחה)**" התשס"ב - 2002, סעיף 1 "**לחוק בית המשפט לענייני משפחה**" התשנ"ה - 1995, סעיף 1 "**לחוק למניעת אלימות במשפחה**", סעיף 351(ה) **לחוק העונשין, סעיף 77 לחוק בתי המשפט** ובעוד חיקוקים רבים.
- החיקוק בו יש לעשות שימוש בהגדרה המופיעה בו הוא החוק בעל "הקרבה" ו"הזיקה" הקרובה ביותר לנושא הנדון.
- סמכות וועדת אלמ"ב ליתן חוות דעת ולהמליץ לעניין אסיר אלימות במשפחה, איננה מצומצמת רק להגדרתו של "בן משפחה", כמשמעותו בסעיף 1 "לחוק למניעת אלימות במשפחה".
- סעיף 5.3 לתע"ס** שהוא מקור סמכותה של וועדת אלמ"ב מגדיר את "אוכלוסיית היעד של הועדה המחוזית לאלימות במשפחה".

סעיף 5.3.1 אסירים המרצים מאסר בגין עבירות אלימות כלפי בן משפחה המנויים בתוספת לחוק שחרור על תנאי ממאסר, התשס"א - 2001 ופקודת שב"ס.

סעיף 5.3.2 קורבנות האלימות במשפחה **ובני משפחותיהם.**

סעיף 5.3.3 "בן משפחה" - כהגדרתו בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א - 1991 **כולל** מי שהיה בן משפחה בעבר והוא אחד מאלה: בן זוג (לרבות ידוע בציבור), הורה או בן זוג של הורה, הורה של בן זוג או בן זוג של הורה, סב או סבתא, צאצא או צאצא של בן זוג...

5.3.4. אסירים בעלי "**פרופיל אלימות**" - אסירים שהורשעו בעבירות אלימות כלפי אדם שאינו נכלל בהגדרת בן משפחה על פי סעיף 5.3.3 לעיל או אסירים המרצים את עונשם על עבירות אחרות, ובמהלך מאסרם קיים מידע כי היו, ישנם או צפויים אירועי אלימות כלפי בן משפחה.

* אם כן בהקשר לחיקוק הספציפי בעניין אסירים וסמכותה של וועדת אלמ"ב, ההגדרה של "בן משפחה" הינה רחבה הרבה מעבר להגדרת "בן משפחה" בחיקוקים אחרים. היא מכילה את ההוספה של "לרבות" והיא מכילה גם מי שאינו "בן משפחה" אך התקיימה לגביו ההגדרה של "פרופיל אלמ"ב".

* מלבד ההרחבה בחיקוק לעניין אסירים, קיימת הרחבה נוספת, פסיקתית:

ברע"ב 4498/16 פלוני נ' שבס (החלטה מיום 28.8.16), קובע כב' השופט זילברטל כי ההגדרות שבתע"ס, יש בהן כדי לחייב פרשנות רחבה למקרים שלגביהם יש לראות עבירות שבוצעו בתוך המשפחה, גם אם אין קשר ביולוגי ביניהן (שם דובר על עבירות מין).

ברע"ב 5745/16 ערפאת סאלח נ' שב"ס (החלטה מיום 21.9.16), קובע השופט רובינשטין בפסקה 3:

"אין דופי בשימוש במנגנון מיעץ כמו ועדת אלמ"ב גם במקרים המצויים במעגל הרחב יותר של המשפחה או הסכסוך המשפחתי. במונחי המשפט המינהלי, עסקינן בגישה סבירה".

כב' השופט רובינשטין עומד על התכלית שבהוראות הפקנ"צ:

"אכן, מלשון הסעיף בפקנ"צ, בשונה מהוראות התע"ס, עולה כי הגדרת "קרוב משפחה" מקבילה להוראת החוק למניעת אלימות במשפחה; ואולם, דומני כי הפרשנות המרחיבה שנתן השירות להגדרת אסיר כאסיר אלמ"ב היא סבירה ועולה בקנה אחד עם התכלית שביסוד פקודת הנציבות".

ברע"ב 7661/06 שחאדה מחאג'נה נ' שב"ס (החלטה מיום 31.12.06) קבעה כב' השופטת ארבל:

"אין מדובר ברשימה סגורה וזאת הן מעצם השימוש במילה "כולל" והן מעצם

עמוד 3

ההרחבה שיש בסעיף זה (5.3.3 לתע"ס), מעבר להגדרה שקובע החוק".

ברע"ב 5548/11 חאלד רוביע נ' מ"י, נדון מקרה הדומה בעיקרו למקרה שבפנינו, אם כי המקרה שבפנינו חמור מאוד, במיוחד לאור התוצאה הטראגית. שם עתר אסיר שנדון למאסר של 30 חודשים לאחר שהורשע בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה והחזקת סכין שלא כדין. על פי המתואר בכתב האישום המתוקן ובגזר הדין, תקף האסיר יחד עם ארבעת אחיו את שני המתלוננים על רקע סכסוך מתמשך בין משפחת המבקש לבין משפחת המתלוננים, בשל גירושי אחי המבקש מאחות המתלוננים. האסיר ואחיו נסעו בעקבות רכב המתלוננים, עצרו את רכבם והיכו אותם נמרצות באלות ובמכות ידיים. אחד האחים דקר את אחד המתלוננים.

בהיותו בכלא, נדון עניינו של האסיר בפני ועדת אלמ"ב. האסיר הגיש עתירה כנגד הגדרתו כ"אסיר אלמ"ב", בטענה שהגדרתו אינה תואמת את ההגדרה שבחוק למניעת אלימות במשפחה. הועדה קבעה כי קיים פוטנציאל מסוכנות המצריך את התערבותה, וכי על פי נהלי העבודה, היא רשאית לדון אף בעניינם של אסירים שאינם מוגדרים על פי חוק כקרובי משפחה של קורבנותיהם.

כב' השופט עמית דחה את הבר"ע, בקובעו כי המבקש מרצה עונש מאסר על רקע הסכסוך המתואר לעיל. אין לקבל את הטענה החוזרת ונשנית מפי המבקש כי מקורו של הסכסוך אחר, **"שכן בכתב האישום בו הודה המבקש נאמר במפורש כי 'בין משפחות הנאשמים ובין משפחת המתלוננים קיים סכסוך מתמשך על רקע גירושיו של אחיהם של הנאשמים מאחותם של המתלוננים'. מכאן שעניינו של המבקש נכנס ללא קושי במספר הגדרות הקושרות את מעשיו למעשי אלימות במשפחה - אם כגיס לשעבר של אחד המתלוננים, אם כמי שביצע את מעשי האלימות כלפי מי שיש לו קשר זוגי או משפחתי עמו ואם כמי שביצע את המעשים על רקע מערכת יחסים זוגית או משפחתית. כך או אחרת, הקשר בין משפחת המבקש למשפחת המתלוננים קיים, ומכאן שהעבירות בגינן מרצה המבקש את עונשו בוצעו בהקשר המשפחתי, ומשכך רשאיות היו רשויות שב"ס לבקש את חוות דעת הועדה"**.

השופט עמית מסכם וקובע כי סיווגו של המבקש כ"אסיר אלמ"ב" הינו סיווג מוצדק על פי ההגדרות המפורטות בהוראות הרלוונטיות, **שיש ליתן להן פירוש מרחיב, על פי הגיונם של דברים, השכל הישר ותכלית הפקודה**.

"פרשנות מרחיבה לעבירות האלימות במשפחה היא פרשנות נאותה, סבירה ומשרתת היטב את הרציונל בבסיס קיומה של הוועדה אשר נועדה למנוע סכנה לקורבנות אלימות במשפחה".

* אני מוכן לקבל כי קיים רף תחתון מסוים להגדרת "בן משפחה" גם כאשר מדובר בעניין סמכותה של ועדת אלמ"ב ליתן חוות דעת ולהמליץ לגבי אסיר - רף שמתחתיו לא ניתן להתייחס אל הנושא כענין של סכסוך במשפחה או אלימות במשפחה, וכי לא די בהגדרה רחבה של **"כולנו בני איש אחד אנחנו"** (בראשית פרשת "ויגש") וכי כולם בני אותה "חמולה" או "שבט" או "משפחה מורחבת" יש צורך להצביע על קשר קונקרטי או משפחתי ממשי (ביולוגי, קשרי חיתון וכד'). במקרה שבפנינו קיים קשר משפחתי

וביולוגי שניתן להצביע עליו, כפי שתיאר ב"כ העותר בעצמו וכפי שעולה מכתב האישום ומגזר הדין.

* בחוות הדעת הגלויה של וועדת אלמ"ב, מסבירה הוועדה מדוע מצאה לנכון להתייחס לעותר כאסיר בעל "פרופיל אלמ"ב" המצדיק את התערבותה.

"הופנה לוועדה לבחינת סיווגו כפרופיל אלמ"ב והוחלט כי יש מקום להתערבות הוועדה בעניינו, מאחר ועל פי גזה"ד מדובר בסכסוך משפחתי עתיק יומין בין פלג משפחת האסיר לפלג משפחת המנוח".

הוועדה מציינת כי המטפלים בשב"ס התרשמו כי האסיר אף **חש גאווה סביב מעשיו, אותם הוא רואה כמתבקשים בסיטואציה בה היה.**

וועדת אלמ"ב התרשמה כי האסיר אינו פנוי לתהליך של בדיקה עצמית ולקחת אחריות על מעשיו, **ממשיך ונושא על עצמו תפקיד בתוך סכסוך משפחתי שטרם הסתיים.** לאור האמור, מסוכנותו הוערכה כגבוהה. האסיר אמנם החל לגלות לאחרונה מוטיבציה להשתלב בטיפול, אך הוא בתחילת דרכו לעריכת שינוי בדפוסי התנהגות וחשיבה. הוועדה איננה ממליצה על חופשה לאור ההערכה כי קיים פוטנציאל גבוה לסיכון ולמסוכנות מצד האסיר כלפי סביבתו.

גזה"ד בו נגזר דינו של העותר פותח במילים:

"עניינו של גזר דין זה, בסכסוך משפחתי עתיק יומין, בין פלג המשפחה אליו משתייכים שלושת הנאשמים שהינם בני דודים, ובין פלג משפחתו של סלאח עבאס ז"ל (המנוח)".

בהסדר הטיעון הוסכם על עובדות כתב האישום המתוקן וסעיף האישום, אך לא לגבי העונש.

על פי סעיף 6 לעובדות כתב האישום המתוקן בו הודו הנאשמים, הרקע לאירוע היה הסלמה בסכסוך המשפחתי בין משפחת הנאשם למשפחת המנוח, לאחר שבנו של המנוח פגע ופצע, באמצעות רכבו את אביו של הנאשם 2. בעקבות אותה פגיעה אושפז האב. הנאשמים קשרו קשר לרצוח את המנוח כנקמה על הפגיעה באביו של נאשם 2, הקשר הוצא אל הפועל והמנוח נרצח ביריות, כשהעותר התקרר לרכב הנהג, הכניס אקדח דרך חלון הרכב וירה במנוח למוות מטווח קצר.

בעמ' 582 סעיף 5 לגזה"ד מציין ביהמ"ש לגבי הנסיבות והסיבות לביצוע העבירה:

"המדובר בנקמת דם קשה שהביאה לקשירת קשר לרצוח את המנוח".

בסעיף 8 הפנה בית המשפט לראיות לעניין העונש - לעדותו של חסאן - דודו של הנאשם, על עומק הסכסוך בין

עמוד 5

שני הפלגים.

* עיון בחלק הסודי של חוות דעת אלמ"ב מעלה כי הסכסוך עדיין נמשך ומכוון נגד בני משפחת המנוח. לאמור בחוות הדעת הסודית ישנה השלכה ישירה גם לעניין החופשות.

* גם המידעים המודיעיניים מצביעים על המשך הסכסוך.

לאור האמור, אני סבור כי וועדת אלמ"ב דנה והמליצה בעניינו של העותר בהתייחסה אליו כ"אסיר אלמ"ב" במסגרת סמכותה ומשיקולים של טובת הציבור ותכלית החקיקה. מעורבותה של הוועה היתה חיונית והכרחית לאור פוטנציאל הסיכון כשברקע שלו - הסכסוך המשפחתי.

הגורם המינהלי שפנה לוועדת אלמ"ב והתייעץ איתה על מנת שתבדוק האם יש מקום להתערבותה ולהמלצתה פעל בהתאם לסמכותו וכמתחייב בנסיבות העניין.

הגדרתו של העותר כאסיר בעל "פרופיל אלמ"ב" וסיווגו ב"קטגוריה א" הינם סבירים, ואין בהם פגם מינהלי המחייב התערבות.

לאור ההגדרה, אין מקום לדון בנושא החופשות שהרי אסיר המסווג בקטגוריה א' איננו זכאי להטבה של שילובו בסבב חופשות.

גם לגופו של עניין, שלילת ההטבה של חופשות מהאסיר הינה מוצדקת, וזאת לאור המידעים והערכת המסוכנות הגבוהה.

אשר על כן, העתירה נדחית.

ניתנה היום, ז' אדר תשע"ז, 05 מרץ 2017, בהעדר הצדדים.